

172. Tiistaina 10 päivänä joulukuuta 1996

kello 1.30

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5510

Hallituksen esitys 225/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp
Lakialoite 69/1996 vp

2) Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi 5513

Hallituksen esitys 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aho, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Antvuori, Aula, Aura, Backman, Brax, Bryggare, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Haatainen, Halonen, Hellberg, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Hyssälä, Häkämies, Hämäläinen, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juhantalo, Juurola, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kalliomäki, Kallis, Kanerva I., Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karjula, Kiviniemi, Knaapi, Koistinen, Kokkonen, Komi, Korhonen R., Koskinen Jari, Koskinen

Johannes, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kuosmanen, Lamminen, Lapintie, Lax, Lehtosaari, Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala A., Peltomo, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pohjola M., Pohjola T., Prusti, Puiisto, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rehn, Rehula, Rinne, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Räsänen, Saapunki, Saarinen, Savela, Soininvaara, Suhola, Taina, Takkula, Tarkka, Tuomioja, Vartiainen, Vehkaoja, Vehviläinen, Veteläinen, Viitanen, Viljamaa, Virtanen, Vistbacka, Vuorenso-la, Vähänäkki ja Wideroos.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aaltonen, Aho, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Andersson J., Antvuori, Aula, Aura, Backman, Brax, Bryggare, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Haatainen, Halonen, Hellberg, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Hyssälä, Hämäläinen, Itälä, Jansson, Joenpalo, Juhantalo, Juurola, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kalliomäki, Kallis, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karjula, Kiviniemi, Knaapi, Koistinen, Kokkonen, Komi, Korhonen R., Koski V., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kuosmanen, Lamminen, Lapintie, Lax, Lehtosaari, Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Metsämäki, Mikkola, Mölsä, Nurmi, Nyby, Ojala A., Peltomo, Perho, Pietikäinen S., Prusti, Puiisto, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rehn, Rehula, Rinne, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Saapunki, Saarinen, Savela, Soinin-

vaara, Suhola, Taina, Tuomioja, Vartiainen, Vehkaoja, Vehviläinen, Veteläinen, Viljamaa, Vuorensola ja Wideroos sekä äitiysloman vuoksi ed. Räsänen sekä

tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. I. Kanerva.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 225/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp
Lakialoite 69/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa herra puhemies! Ehdotan aluksi, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietintöön liitettyyn III vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

III vastalause sisältää verolinjan, joka on monessa mielessä parempi kuin hallituksen esitys. Vastalauseen mukaisessa esityksessä ympäristöohjaavuus säilyy kaikessa sähkön tuotannossa, myös sähkön erillistuotannossa. Näin ollen se säilyttää sen hyvän ympäristöohjaavuuden, mikä suomalaisessa energiaverolainsäädännössä aikaansaatii viime eduskuntakaudella.

Veromalli on myös monin verroin yksinkertaisempi kuin hallituksen esitys. Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa ei tarvitse toteuttaa kömpelöä, mutkikasta ja mielivaltaista polttoaineiden jakoa erillisiin sähkön ja lämmön osuuksiin. Veromalli on myös sosiaalisesti oikeudenmukaisempi, koska myös teollisuus osallistuu energiaveron korottamiseen eikä energiaveron korotusta jaeta pääosin kuluttajien, pk-sektorin yritysten ja maatalouden kannettavaksi.

Ennen kaikkea tämä veromalli suosii myös kotimaisia uusiutuvia energialähteitä hallituksen esitystä tehokkaammin. Näin ollen se tukee koti-

maisten polttoaineiden käyttöön liittyvää työllisyyttä.

Vastalauseen mukainen esitys noudattelee periaatteessa pitkälti nykyistä verolainsäädäntöä. Se myös noudattelee pitkälle ed. Hassin ym. rinnakkaislakialoitetta, kuitenkin siten, että tuonnin osalta ja EU-säädöksiin liittyen siinä on tavallaan parempi ratkaisu. Siinähan lähdetään siitä, että tuonnin sähkövero poistetaan EU:n yhteisön alueelta, mutta se säilyy EU-rajojen ulkopuolella. Siinä on myös jossakin määrin alempi vedellä tuotetun sähkön verotus.

Arvoisa puhemies! Viitataan lopuksi täällä käytyyn keskusteluun. Hallituksen esityshän johtaa hiilellä tapahtuvan energian tuotannon ja uuden hiilivoimalan rakentamiseen. Se johtaa myös siihen, että Rion ympäristösopimus on förbi Suomen osalta. Se johtaa huonompaan työttömyyskehitykseen ja eriarvoisuuteen sähkön käyttäjien välillä. Näin ollen, kun eduskunnassa on laaja tahto säilyttää energiaverotuksen ympäristöohjaavuus ja hyvä energiaverorakenne, se tapahtuu siten, että hyväksytään III vastalauseen mukainen ehdotus käsittelyn pohjaksi.

Ed. Tiustanen: Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun tuloksena voidaan jo nyt vetää yhteen, että tosiasiaa aika paljon hiilivoiman taustalta pilkistää kuitenkin ydinvoima, ja se on ilmeisesti pitkälti myös tässä se, mihin halutaan päästä.

Haluaisin, arvoisa puhemies, viitata istuvan hallituksen hallitusohjelmaan, jossa todetaan ympäristöveroista seuraavaa: "Veromalli laaditaan sellaiseksi, että verotus kannustaa energian säästöön ja ympäristölle haitallisten päästöjen vähentämiseen sekä tukee työvaltaisten ja uuden teknologian alojen kehittymistä eikä vaikeuta Suomen vientiä."

Arvoisa puhemies! Ensimmäisen käsittelyn keskustelun, myös lähete keskustelun, puheenvuorot osoittavat, että hallituksen esitys on hallitusohjelman vastainen. Se ei kannusta energian säästöön, kun se tekee hiilestä entistä halvempaa. Se ei vähennä ympäristöön suuntautuvia päästöjä, koska se lisää muun muassa hiilidioksidipäästöjä, myös pienhiukkaspäästöjä. Se lisää työttömyyttä, kun se vähentää kotimaisen energian käyttöä. Uuden teknologian alojen kehittymistä se ei tue ja vaikeuttaa myös Suomen vientiä, koska nimenomaan tuulivoima, aurinkoenergia, kaasu, bioenergia jäävät esityksen myönteisten puolien ulkopuolelle.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Ensi vuonna on Rion ilmastopöytäkirjan jatkosopimus tekeillä, ja sen mukaan pitäisi vuoden 2010 tienoilla hiilidioksidipäästöjen olla ainakin 10 prosenttia pienemmät kuin vuonna 1990. Suomen hiilidioksidipäästöt ovat Gasumin tekemän selvityksen mukaan, jos nykyinen veromalli säilytetään, noin 30 miljoonaa tonnia liian suuret, ja jos tämä uusi veromuutos hyväksytään, noin 32 miljoonaa tonnia liian suuret. Tämä 2 miljoonaa tonnia on tämä valtava ohjaavuus, mitä tällä saadaan aikaan. Tämä on minusta aivan naurettavaa. Näillä tempuilla ei kerta kaikkiaan ympäristöasioita saada kuntoon.

Minua hämmästyttää muutenkin, että Suomen eduskunta haluaa rangaista suomalaisia sillä, että pitäisi vielä Eurooppaankin mennä esittämään ympäristöveroja. Suomalaiset eniten ympäristöveroista kärsivät, kun meillä tarvitaan eniten lämpöä, eniten sähkövaloa, meidän teollisuutemme tarvitsee eniten sähköä. Jos meillä verot, kun joudutaan käyttämään fossiilisia polttoaineita, jos ydinvoimaa ei hyväksytä, tulevat suuri, silloinhan Ruotsin teollisuus pärjää paljon paremmin, kun siellä ei tarvitse verollista sähköä käyttää.

Kaiken kaikkiaan tuntuu kummalta, että kun murehditaan työpaikoista, niin halutaan kuitenkin säätää sellaisia veroja, joilla kannattavat työpaikat ovat häviämässä ja kannattamattomia halutaan tukea. Tämä verosysteemi on merkitykseltään ympäristön kannalta, eikä sillä muutenkaan kovin paljon muutoksia aikaan saada.

Ed. M. K o s k i : Herra puhemies! Keskustan vastalauseen mukainen veromalli säilyttää ympäristöohjaavuuden ja myös antaa mahdollisuuden kehittää energiatuotantoa laajan energiapalatin pohjalta. Sen vuoksi kannatan ed. Olavi Ala-Nissilän tekemää hyvää ehdotusta.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Energiaverouudistuksen yhteydessä valtioneuvoston pöytäkirjaan kirjatussa lausumassa todetaan muun muassa seuraavaa: "Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun, käyttöä energialähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat." Hallituksen esityksen todelliset vaikutukset ovat ristiriidassa lausuman kanssa. Esitys suosii kivihiihen käyttöä ja heikentää kotimaisten polttoaineiden asemaa ja sitä kautta niiden käytön työllistäviä vaikutuksia.

Kauppa- ja teollisuusministeriön Energia-Ekono Oy:llä teettämä selvitys kertoo, että polttoturpeella tuotettu lauhdesähkö menettää kilpailukykyänsä rannikon kivihiihilahteeseen nähden ja kaiken kaikkiaan polttoturpeen vähenemä olisi 1,5—3,4 terawattituntia vuodessa.

Oulun työvoimapiiriin lausunnossa on viitattu arvioihin, joiden mukaan turpeen osuus sähkön tuotannossa putoaisi puoleen. Tämä vastaisi noin neljännestä turpeen kokonaiskäytöstä ja vastaavaa määrää turvealan työpaikoista. Se merkitsisi pahimmillaan 800—1 300 henkilötyövuoden menetystä yksinomaan Oulun työvoimapiirin alueella.

Hallituksen esityksen keskeinen ongelma on, ettei valmistelun yhteydessä ole riittävästi selvitetty sen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia. Vasta eduskuntakäsittelyn aikana on pystytty jonkin verran saamaan tietoja kyseisistä vaikutuksista.

Esitystä on, arvoisa puhemies, aiheellista muuttaa parantaen kotimaisten polttoaineiden asemaa, jotta hallituksen itsensä lausuma toteutuisi.

Näillä perusteilla tulen lakiesitysten yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään esityksen toisen lain 8 §:ään.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Eduskunta muuttaessaan lakiehdotuksia tulee tekemään merkittävän linjauksen suomalaisessa energiapolitiikassa. Itse olen pitänyt tärkeänä sitä, että sähkön tuotannossa saataisiin säilytettyä optimaalinen ympäristöohjaus, ja tämän ehdotuksen olen valiokunnan mietinnön vastalauseessa yhdessä ed. Malmin kanssa muokannut siihen muotoon, että täsmäohjaus suunnattaisiin hiilen käyttöön sähkön tuotannossa. Ohjaus olisi 39 markkaa tonnilta erillisenä verona. Lisäksi vastalauseessa ehdotetaan parannusta sähkön ja lämmön yhteistuotannon asemaan hyötysuhdeprosenttia muuttamalla.

Arvoisa puhemies! Teenkin ehdotuksen, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin toisen lakiehdotuksen osalta I vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Kiinnitän eduskunnan huomiota siihen, että ehdotuksella parannettaisiin myös kotimaisen energian tuotannon asemaa, tarkoitan bioenergiaa ja erilaisia muita kotimaisia energian lähteitä. Näin ollen tämä heijastuisi vaikutuksiltaan myös niihin ongelmiin, joita valiokuntakäsittelyssä on havaittu hallituksen ehdottaman veromallin ongelmiksi.

Ed. Malm: Talman! Jag skall medge att undertecknandet av en reservation inte är någon lätt fråga för en medlem av ett regeringsparti. Jag hade hoppats att samförstånd skulle ha nåtts i den här frågan mellan regeringspartierna och då det här inte var möjligt visavi koldioxidbeskattningen av elproduktionen fanns det ingen annan möjlighet än avvikande åsikt. Koldioxidskatten har utgjort ett bekymmer för svenska riksdagsgruppen under hela den tid lagförslaget behandlats. Vi har svårt att taga ett steg bakåt när det gäller omtanken om miljön vid energiproduktionen. Vi måste, såsom jag ser det, fortsätta med styrning då det gäller energiproduktionen.

Päätös vastalauseesta ei ole helppo, kun istun hallituspuolueen jäsenenä eduskunnassa. Olisin toivonut yhteisymmärrystä asiasta. Kun tätä ei voitu saavuttaa sähköverotuotannon hiilidioksidiverotuksesta, muuta mahdollisuutta ei ollut kuin vastalauseen jättäminen. Hiilidioksidivero on ollut ongelmallinen ruotsalaiselle eduskuntaryhmälle koko käsittelyn ajan. Tämä merkitsee askelta taaksepäin ympäristöystävällisen energiatuotannon osalta.

Herr talman! Det här är orsaken till att jag stöder det av riksdagsman U. Anttila framförda förslaget till grund för förhandlingen.

Herra puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Ed. M. Korhonen: Arvoisa puhemies! Ajatus siitä, että energiavero ja energiaverotus saisivat sen muodon, joka oli silloin tavoitteena, kun hallitus linjasi omaa energiaveropolitiikkansa ja sen muotoilua — silloin asetettiin tavoitteeksi, että vähennetään energiasta aiheutuvia ympäristöhaittoja tehostamalla energian käyttöä — ei toteudu nyt tässä muodossa, jonka hallitus esittää, joten tästä syystä kannatan myös muotoa, joka on vastalauseessa, jonka ed. U. Anttila jätti, ja jota se edustaa. Siinä toteutuvat ympäristöön tavoitellut muodot, ja se myös parantaa kotimaisten polttoaineitten asemaa. Tulen myös kannattamaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä niitä muotoja, joita ed. Uotila tulee esittämään.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Kun käytiin lähetekeskustelussa kriittisen puheenvuoron esityksestä, katson asiakseni nyt todeta,

että valiokuntakäsittelyn aikana esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi on huomattavasti parantunut varsinkin niiltä osin, joihin itse kiinnitin lähetekeskustelun aikana huomiota. Silloinhan ongelmaksi havaittiin se, että pienvoimaloille tuleva tuki, joka koskee kotimaisten polttoaineiden käyttöä energian tuotannossa, olisi ollut saatavissa vain sellaisille pienvoimaloille, joitten nimellistehon maksimimäärä on 20 megavoltttiampeeria. Nyt valiokunnan käsittelyn aikana tuo raja on nostettu 40 megavoltttiampeeriin, mikä tuottaa sen vaikutuksen, että oikeastaan kaikki suomalaiset kotimaista polttoainetta, puuta ja turvetta käyttävät voimalaitokset tulevat tuen piiriin. Se on hyvä asia erityisesti Itä-Suomen metsähakkeen varaan rakentuvalle energian tuotannolle.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Tunnen tiettyä sympatiaa ed. Uotilan esitystä kohtaan, jolla tuettaisiin kotimaista energiaa eli puuta ja turvetta käytäviä voimaloita lähinnä työllisyssyistä. Mutta ongelma ed. Uotilan esityksessä on se, että se on suhteellisen kallis ja sille ei ole etsitty mitään rahoitusta. Kun aikoinaan teetettiin laskelmia noin 0,4 pennin tuella, lasku oli 60 miljoonaa markkaa, joten voidaan arvioida, että ed. Uotilan esitys merkitsisi noin 90—100 miljoonan markan lisäverotulon menetystä. Tietysti, kun näitä muutoksia tehtäessä lähdetään siitä, että valtion verotulot säilyisivät ennallaan, pitäisi myös esittää, millä tavalla rahoitus tältä osin hoidetaan, ja se olisi silloin kuluttajien yleistä veroa korottamalla, jotta tasapaino säilyisi. Tältä osin täytyy todeta, että ed. Uotilan esitys ei ole täysin realistinen sellaisenaan esitettynä.

Mitä tulee pienvoimaloiden tukemiseen, todellakin valiokunnassa on muutettu laitoskokoja niin, että tuki koskisi 40:tä megawattiampeeria. Täytyy todeta, että tässä kyllä täytyy melkein ed. Ihämäkeä paheksua, koska hän niin voimakkaasti ajoi oman kotialueensa Mikkelin etua, että sai oman tahtonsa kuitenkin tässä yhteydessä lävitse.

Lopuksi haluan todeta, että mielenkiintoista on se, että kukaan ei ed. Hassin aloitetta ole tässä istunnossa ehdottanut käsittelyn pohjaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/
1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1—24 §, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 12, 15, 15 a, 16, 22 ja 52 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 2, 3, 7, 7 b ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 1.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

